

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Обліково-фінансовий факультет

Кафедра українознавства

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

методичні рекомендації

для самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти ОПП «Харчові технології» спеціальності
181 «Харчові технології» денної форми здобуття вищої освіти

Миколаїв
2024

УДК 947.7

I-90

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету ННІ економіки та управління Миколаївського національного аграрного університету від _____ 2024 р. протокол № 1

Укладачі:

Побережець Г.С. - доцент кафедри українознавства Миколаївського національного аграрного університету

Рецензенти:

Березовська Т.В. - кандидат історичних наук, доцент кафедри українознавства Миколаївського національного університету.

Макарчук С.С. - кандидат історичних наук, доцент кафедри загальнонаукових та соціально-гуманітарних дисциплін Київського університету культури.

© Миколаївський національний аграрний
університет, 2024

ВСТУП

Методичні рекомендації з історії України створені з метою допомогти здобувачам вищої освіти систематизувати знання про історичний розвиток українських земель від найдавніших часів до кінця XX ст. Вони спрямовані на формування комплексного уявлення про ключові події, процеси та історичні постаті, що визначали політичний, економічний, соціальний та культурний розвиток України.

Рекомендації містять структурований матеріал за модулями та темами, що включає теоретичні відомості, ключові поняття, завдання для самостійної роботи та питання для самоконтролю. Такий підхід дозволяє поєднувати лекційне навчання з інтерактивними формами роботи, розвивати критичне мислення та аналітичні здібності здобувачів освіти.

Використання цих методичних рекомендацій сприятиме формуванню історичної компетентності, глибокого розуміння причинно-наслідкових зв'язків в історії України та усвідомленню значення історичного досвіду для розвитку сучасного українського суспільства.

Модуль І. Стародавня і середньовічна історія України

Тема 1. Стародавня історія України

Мета: Ознайомити здобувачів з розвитком українських земель від первісного суспільства до формування ранніх державних утворень.

Завдання:

1. Вивчити особливості життя первісних племен.
2. Проаналізувати значення трипільської культури.
3. Оцінити роль скіфів, сарматів та інших народів у розвитку регіону.

Ключові поняття:

Трипільська культура, скіфи, сармати, археологічні пам'ятки, ранні державні утворення.

Питання для самоконтролю:

Які риси матеріальної та духовної культури трипільців?

Як кочові племена впливали на розвиток територій України?

Що визначає перехід від первісного суспільства до ранніх державних структур?

Творчі завдання:

Створіть хронологічну лінію розвитку українських земель від первісного суспільства до утворення ранніх держав, додавши малюнки або символи культури.

Напишіть короткий «щоденник трипільця»: що він відчував, чим займався, які цінності були важливі.

Підготуйте презентацію про одну археологічну пам'ятку України та поясніть її значення для історії.

Тема 2. Руська держава 9 – перша половина 14 ст.

Мета: Розкрити процеси формування та розвитку Київської Русі, її політичну, економічну та культурну історію.

Завдання:

1. Проаналізувати умови виникнення та розвитку Київської Русі.
2. Дослідити роль князів та розвиток політичної системи.
3. Вивчити взаємини Русі з сусідніми державами.

Ключові поняття:

Київська Русь, князь, дружина, християнізація, літописи, вотчина.

Питання для самоконтролю:

1. Які фактори сприяли піднесенню Київської Русі?
2. Яку роль відігравала християнізація в розвитку культури та державності?
3. Як змінилася політична структура держави у період роздробленості?

Творчі завдання:

Складіть карту розширення Київської Русі з позначенням ключових міст і князів.

Напишіть короткий нарис про роль князя у розвитку держави (можна у формі інтерв'ю або листа).

Підготуйте міні-дослідження: «Як християнізація вплинула на культуру та політику Русі».

Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського

Мета: Ознайомити здобувачів з історією українських земель під владою Литви та Польщі, їх політичним і соціально-економічним розвитком.

Завдання:

1. Вивчити адміністративно-територіальний устрій та права населення.
2. Проаналізувати соціальні та економічні процеси.
3. Розглянути культурні та релігійні взаємини.

Ключові поняття:

Велике князівство Литовське, магнати, шляхта, панщина, православна церква, автономія.

Питання для самоконтролю:

1. Як змінилася політична ситуація на українських землях під владою Литви?
2. Які були соціальні відносини між різними верствами населення?
3. Як зберігалася українська культура і релігія у складних умовах?

Творчі завдання:

Порівняйте адміністративний устрій Литви та Київської Русі у таблиці: права населення, податки, самоврядування.

Створіть постер «Життя населення українських земель у складі Литви»: культура, релігія, економіка.

Напишіть коротку історію від імені шляхтича або селянина: як він сприймав владу Литви.

Тема 4. Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі
Мета: Розкрити процес формування козацтва та його роль у захисті українських земель і розвитку суспільства.

Завдання:

1. Вивчити передумови виникнення козацтва.
2. Проаналізувати організацію та життя Запорозької Січі.
3. Оцінити військову та політичну роль козацтва.

Ключові поняття:

Козацтво, Запорозька Січ, реєстрові козаки, військова демократія, свобода.

Питання для самоконтролю:

1. Які соціальні та політичні фактори сприяли появі козацтва?
2. Які основні риси організації Запорозької Січі?
3. Як козацтво впливало на історичний розвиток українських земель?

Творчі завдання:

Підготуйте карту розташування Запорозької Січі та основних козацьких поселень.

Напишіть коротку легенду про походження козацтва, використовуючи історичні факти.

Створіть «козацький кодекс честі» на основі історичних джерел і обговоріть його в класі.

Модуль II. Нова та новітня історія України

Тема 5. Україна в другій половині 17 – 18 ст.

Мета: Розкрити процеси державотворення, соціально-економічного та культурного розвитку України у період гетьманщини.

Завдання:

1. Дослідити діяльність гетьманів та систему управління.
2. Проаналізувати соціально-економічні процеси, становище селянства.
3. Вивчити взаємини України з сусідніми державами.

Ключові поняття:

Гетьманщина, козацька держава, полкові адміністрації, Лівобережна та Правобережна Україна, бароко.

Питання для самоконтролю:

1. Які були особливості управління Україною у гетьманський період?
2. Як розвивалася економіка та культура в цей час?

3. Які міжнародні фактори впливали на внутрішню політику України?

Творчі завдання:

Підготуйте міні-дослідження: «Політика гетьманів та її вплив на народ».

Створіть розповідь про події Великої Руїни та наслідки для українських земель.

Напишіть короткий есей: «Якою була Україна у часи гетьманщини з точки зору селян».

Тема 6. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперії (кінець 18 – поч. 20 ст.)

Мета: Ознайомити з історією українських земель у складі імперій, соціально-економічними та культурними змінами.

Завдання:

1. Вивчити адміністративний устрій та політичні обмеження.
2. Проаналізувати процеси колонізації та національного відродження.
3. Розглянути розвиток освіти, науки та культури.

Ключові поняття:

Російська імперія, Австро-Угорська імперія, національне відродження, колонізація, освіта.

Питання для самоконтролю:

1. Які були соціальні та політичні обмеження для українців у складі імперій?
2. Як проявлялися процеси національного відродження?
3. Які зміни відбулися в культурному житті українських земель?

Творчі завдання:

Підготуйте інфографіку: права та обмеження українців у складі імперій.

Напишіть нарис «День з життя українця у кінці 19 ст.», з урахуванням соціальних і культурних умов.

Створіть презентацію про національне відродження в українських землях та його діячів.

Тема 7. Українські землі в першій половині 20 ст.

Мета: Розкрити історію України у складний період Першої та Другої світових воєн, революцій і становлення радянської влади.

Завдання:

1. Вивчити наслідки Першої світової війни та революційних подій.

2. Проаналізувати процеси державотворення у 1917–1921 рр.
3. Розглянути соціально-економічні та культурні зміни у 1920–1930-х роках.

Ключові поняття:

Українська Центральна Рада, УНР, ЗУНР, радянська влада, Голодомор, репресії.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні події визначили долю України у 1917–1921 рр.?
2. Як вплинули радянські політики на соціальне та культурне життя?
3. Які були наслідки Голодомору для українського населення?

Творчі завдання:

Створіть карту Української Народної Республіки та ЗУНР з основними подіями 1917–1921 рр.

Напишіть нарис від імені свідка Голодомору або революційних подій.

Підготуйте коротку доповідь: «Вплив політики радянської влади на культуру та освіту».

Тема 8. Україна в 50–90-х роках 20 ст.

Мета: Ознайомити зі становленням радянської України в другій половині століття та процесами відновлення національної самосвідомості.

Завдання:

1. Вивчити політичні, економічні та соціальні процеси в УРСР.
2. Проаналізувати культурне та наукове життя.
3. Розглянути процеси національного відродження та шлях до незалежності.

Ключові поняття:

УРСР, п'ятирічки, дисидентський рух, відродження національної культури, незалежність.

Питання для самоконтролю:

1. Які були основні етапи економічного розвитку в 50–80-х рр.?
2. Як розвивалася культура та наукова діяльність?
3. Які фактори сприяли формуванню незалежницьких рухів наприкінці 20 століття?

Творчі завдання:

Створіть хронологічну шкалу основних економічних та соціальних реформ УРСР.

Напишіть есе: «Дисиденти та національне відродження: чому це було важливо для України».

Підготуйте мультимедійну презентацію «Україна на шляху до незалежності», включаючи фото, документи та свідчення очевидців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акт проголошення незалежності України. Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 року. Голос України. 1991. №165. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1427-12#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України. Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. Київ, 1990. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
3. Конституція України. Київ, 1996. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
4. Бажан О. В. Діяльність Центрального державного архіву громадських об'єднань України з популяризації документів Національного архівного фонду стосовно Голодомору 1932-1933 років. Винищення голодом. Пам'ять нації: збірник наукових статей та доповідей учасників круглого столу до 85-х роковин Голодомору 1932-1933 років в Україні. Київська обласна державна адміністрація. Державний архів Київської області. Архівний простір. Праці Державного архіву Київської області. Випуск II. Київ : Логос. 2020. С. 36-44.
5. Бажан О. В. Круглий стіл "Крим – це Україна. Документальні свідчення в архівах України". Архіви України. 2019. № 1. С. 203-209.
6. Вербовий О. В., Власенко С. І. Національний склад Сумського партизанського з'єднання – 1-ї Української партизанської дивізії ім. двічі Героя Радянського Союзу С. А. Ковпака. Гілея : Науковий вісник. Випуск 148 (№ 9). Ч. 1. Історичні науки. Київ, 2019. С. 10-16.
7. Вербовий О. В., Власенко С. І. Фонд 1-ї Української партизанської дивізії ім. двічі Героя Радянського Союзу С. А. Ковпака (Сумське партизанське з'єднання) як комплекс джерел з історії партизанського руху опору в роки Другої світової війни. Архіви України. 2019. № 2. С. 128-135.
8. Власенко С. І. Діяльність Комісії з історії Вітчизняної війни при Академії наук УРСР щодо формування партизанських фондів (1946-1950 рр.). Архіви України. 2019. № 1. С. 102-119.
9. Власенко С. І. Крим у документах Центрального державного архіву громадських об'єднань України. Крим – це Україна. Документальні свідчення в архівах України: Збірник статей і матеріалів круглого столу. м. Київ, 15 лютого 2019 р. Київ, 2019. С. 32-67.
10. Власенко С. І. Участь радянських партизанських формувань у Київській наступальній операції 1943 року та пам'ятні місця подій у сучасному науковому дискурсі. Історико-культурний туризм : український та світовий досвід. Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції (Київ, 5 квітня 2019 р.). Київ, 2019. С. 221-230.
11. Методичні рекомендації для семінарських занять здобувачів вищої освіти з історії України ступеня "бакалавр" всіх спеціальностей МНАУ денної форми навчання / Укладач Г. С. Побережець. Миколаїв, 2020. 62с. Історична свобода. URL:<https://www.radiosvoboda.org/z/20340/articles> (дата звернення: 07.06.2024).

12. Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України. Перегляд Український археографічний щорічник за темою "Історичні статті". URL:
<http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/11986/browse?value=%D0%86%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96+%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96&type=subject> (дата звернення: 15.06.2024).
13. Український тиждень. Історія. URL:<https://tyzhden.ua/History/page=1> (дата звернення: 08.06.2024).
- Центральний державний архів громадських об'єднань України. Наукові статті та науково-інформаційні публікації URL:http://cdago.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=37&Itemid=75 (дата звернення: 13.06.2024).

Зміст

ВСТУП.....	3
Модуль I. Стародавня і середньовічна історія України	
Тема 1. Стародавня історія України.....	4
Тема 2. Руська держава 9 – перша половина 14 ст.....	4
Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського.....	5
Тема 4. Виникнення українського козацтва і Запорозької Січі.....	6
Модуль II. Нова та новітня історія України	
Тема 5. Україна в другій половині 17 – 18 ст.....	6
Тема 6. Українські землі під владою Російської та Австро-Угорської імперії (кінець 18-поч.20ст.).....	7
Тема 7. Українські землі в першій половині 20 ст.....	7
Тема 8. Україна в 50-90-х роках 20 ст.....	8
Література.....	10

Навчальне видання

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

Методичні рекомендації

Укладач: **Побережець Ганна Степанівна**

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2,1

Тираж 50 прим. Зам. №__

Надруковано в видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.